Формування здоров'язберігаючих компетенцій дітей та молоді: проблеми, розвиток, супровід

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
19 квітня 2018 р.

Випуск ІІІ

4) вільний природний прояв позитивних емоцій;

5) розвиток особистісних якостей (відповідальності за доручену справу, витривалості, упевненості у своїх силах, знаннях; доброзичливості, самоповаги; емоційно-вольової сфери, активності, цілеспрямованості, ціннісного ставлення до життя, здоров'я, природи, людей, миру на Землі, до навчання);

6) подолання негативного ставлення до особистого здоров'я, життя, самого себе, до людей [3;3].

Отже, можна зробити висновок, що психологічну безпеку дитина відчуватиме за умови підтримки дорослим її дій. Причому така підтримка мусить бути вагомою та обґрунтованою.

Список використаних джерел:

1. Амонашвілі Ш.О. Школа життя - Подільський культурно-просвітительський центр ім. М.К. Реріха, Хмельницький 2002
2. Бех І.Д. Виховання особистості. Особистісно орієнтований підхід: науково – практичні засади: Науково-методичний збірник. Книга друга.- Київ:Либідь, 2003. – с.159-162
3. Ващенко О., Свириденко С. Організація здоров'язберігаючої діяльності початкової школи // Початкова освіта. - №46(334). – 2005. – С.2-4.
4. Дитина має бути здоровою / упоряд. Шашенюк. – К.: Шкільний світ, 2009. – 128с.

Кравець Н. П.

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ

ТВОРЧІ ЗАВДАННЯ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРИ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я УЧНІВ З ПОРУШЕНИМ ІНТЕЛЕКТОМ

Найвищою соціальною цінністю держави Конституцією України визнано

здоров'я громадян. Особливо актуальне це питання щодо збереження здоров'я учнів з порушеннями розумового розвитку, оскільки, як вказував відомий педагог В. Сухомлинський, здатність дитини сприймати й пізнавати навколишній світ значною мірою залежить від її здоров'я [4]. Результати проведеного нами аналізу особових справ 240 учнів дозволили визначити дві групи школярів щодо стану їхнього здоров'я: групу соматично ослаблених дітей, у яких розумова відсталість супроводжується соматичними порушеннями, серед яких 5,5% страждають кіфосколіозом, у 7,5% обстежених наявний синдром Дауна, 1,5% мають серцево-судинні захворювання, у 4,5% наявна мінімальна мозкова дисфункція, 13,5% обстежених страждають різноманітними порушеннями зору, у 2%

викривлена носова перетинка, 12% школярів мають плоскостопість. Значний відсоток дітей (19%) страждають хронічним тонзилітом, що заважає їм тривалий час зосереджуватися на будь-якій діяльності, зокрема й читацькій. Другу групу склали 42% дітей, які мали різноманітні нервово-психічні порушення: психоорганічний синдром наявний у 18% респондентів, аутистичні риси особистості відмічено в 16% учнів, 3,5% склали діти з епілепсією, психопатія наявна у 4,5% школярів. Крім того, в усіх учнів наявні різноманітні порушення мовлення [2, 3]. Навчаючись у 7-9 класах, ці школярі мають значні проблеми з оволодінням знаннями й уміннями на уроках літератури, коли підлітки значну кількість часу на уроці повинні сидіти, мало рухаючись або взагалі не рухаючись, а читаючи, слухаючи читання чи відповіді однокласників, розповідь учителя. Зниження рухової активності погіршує стан їхнього організму, призводячи до нервово-психічного і соматичного ослаблення, значної стомлюваності, зниження працездатності, посилюючи різноманітні хронічні захворювання. Поширений дискомфортний стан, що виникає у процесі читацької діяльності в розумово відсталих дітей – втомлюваність: сенсорна, фізична, розумова. Сенсорна втомлюваність виникає внаслідок значного навантаження у процесі читання на слуховий і зоровий аналізатори. Тривале сидіння за партою, зростання фізичного й статистичного навантаження на організм школярів призводить до фізичної втоми. Значне інтелектуальне навантаження спричиняє розумову втомлюваність. Маючи слабку нервову систему, учням на кожному уроці потрібно долати стрес. Звідси завдання освітнього процесу – збереження і зміцнення здоров'я дітей. Зважаючи на це, ми пропонуємо підліткам виконувати творчі завдання на уроках літератури, оскільки уроки повинні бути цікавими, спрямованими на збереження та зміцнення здоров'я школярів. Творчі завдання учні виконують на всіх етапах вивчення твору: підготовка до сприймання твору, сприймання твору, підготовка до аналізу твору, аналіз твору, підсумковий етап.

Добираючи творчі завдання, враховуємо психофізичні особливості підлітків, здатність до самостійності, рівень пізнавальної активності. Адже виконання творчих завдань, творча робота (для розумово відсталих будь-яке завдання, що виконується самостійно, є творчим), вимагає включення усіх психічних процесів для його виконання, серед яких провідна роль належить уяві. Уява, як вказував Л. Виготський, є основою будь-якої творчості, оскільки тісно пов'язана зі сприйманням, мисленням і мовленням [1, с. 28]. Адже художня література – єдиний вид мистецтва, що породжує образне мислення, забезпечує формування у розумово відсталих дітей сигніфікативної функції мовлення, сформованість якої є однією з умов

успішної творчої діяльності вказаної категорії школярів. Зважаючи на це, пропонуємо учням усні й письмові творчі завдання індивідуального, групового й колективного характеру. Індивідуальні, групові й колективні творчі завдання допомагають боротися зі стресами, захоплюючи творчою роботою: словесне малювання, відгадування загадок, складання кросвордів, усні чи письмові описи портретів героїв, дидактичні та літературі гри, дискусії щодо прочитаного, продовження прочитаної у творі цікавої ситуації тощо. Працюючи в групах, школярі обмінюються думками, швидше виконують завдання: обговорення епізоду з твору чи змісту твору, прослухану від учителя або однокласників інформацію про прочитаний твір. Щодо колективних (фронтальних) методів роботи ефективним є «мікрофон», за якого учні навчаються по черзі висловлювати власну думку з приводу прочитаного. Цікавими для виконання є завдання «незакінчені речення» і тестові завдання із вибором правильних відповідей з ряду запропонованих. Виконуючи завдання, учні стають впевненішими, розкутішими, навчаються робити правильні висновки; у них значно знижується рівень тривожності або зникає повністю, оскільки у класі створюється атмосфера співпраці, порозуміння, доброзичливості між учнями; позитивні емоції зменшують втому, підвищують працездатність, стимулюють діяльність нервової системи. Все це створює на уроці психологічний комфорт, розкриття творчих можливостей кожного школяра, стимулюючи до творчості та забезпечуючи корекцію притаманних розумово відсталим порушень психофізичного розвитку.

Література:

1. Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте / ред. А. Н. Драчев. – СПб: Союз, 1997. – 96 с.

2. Кравець Н. П. Особливості психофізичного розвитку розумово відсталих учнів та чинники, що ускладнюють їхню читацьку діяльність // Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки» (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / За заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. – НДУ імені М. Гоголя, 2016. – №2. – 196 с. – С. 51-58.

3. Кравець Н. П. Урахування психофізичного стану здоров'я розумово відсталих учнів на уроках літератури // Психологія здоров'я: збірник наукових праць VII Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Чернігів, 7-8 квітня 2017 р.): [в 2 т.] / ред. колегія: С. М. Шкарлет [та ін.]. – Чернігів, 2017. Т.2. – С.329-332.

4. Сухомлинський В. О. Здоров'я, здоров'я і ще раз здоров'я // Вибрані твори: В 5-ти т. – К.: Рад. школа, 1976. Т. 3. – С. 103-111.